

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรส ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การอยู่ด้วยกันก่อนสมรส
  - 1.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ด้วยกันก่อนสมรส
  - 1.2 สถานการณ์การอยู่ด้วยกันก่อนสมรสในปัจจุบัน
  - 1.3 ผลกระทบต่อการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสของกลุ่มนักศึกษา
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตคู่
3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส
  - 3.1 ลักษณะความคล้ายคลึงกันของคู่
  - 3.2 แบบอย่างจากบิดามารดา
  - 3.3 ความสมานฉันท์ทางบทบาท
  - 3.4 ค่านิยมเกี่ยวกับการสมรส
  - 3.5 สถานะทางเศรษฐกิจ
  - 3.6 การสนับสนุนทางสังคม

การอยู่ด้วยกันก่อนสมรส

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ด้วยกันก่อนสมรส

การอยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีผู้กล่าวถึงความหมายกันอย่างมากมายทั้งนักวิจัยทางสังคมและนักวิจัยทางครอบครัว ซึ่งผู้สนใจส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการศึกษาถึงลักษณะชีวิตคู่ของชายหญิงที่อยู่ด้วยกันโดยไม่สมรสหรืออยู่ด้วยกันก่อนสมรส ซึ่งมีการให้ความหมายไว้ดังนี้

แม็กไคลน์ (Macklin, 1987) ได้ให้ความหมายตามลักษณะทางสังคมไว้ 2 ลักษณะคือ

1. สังคมทางอเมริกัน ให้ความหมาย “การอยู่ด้วยกันก่อนสมรส” ว่าการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสเป็นขั้นตอนหนึ่งของการเกี้ยวพา(courtship)กันก่อนการที่จะตัดสินใจที่จะสมรส
2. สังคมยุโรป ให้ความหมายใน “การอยู่ด้วยกันก่อนสมรส หรือการอยู่ด้วยกันโดยไม่สมรส” ว่าเป็นทางเลือกหนึ่ง ของการดำเนินชีวิตคู่ (Alternative Lifestyle) ซึ่งการอยู่ด้วยกัน

โดยสมรสหรือไม่สมรสไม่มีความแตกต่างกันในวิธีการดำเนินชีวิตคู่ โดยทั้งสองรูปแบบมีความเหมือนกันในการมีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกันและมีความผูกพันกันในทางพฤตินัย แม้ว่าในคู่ที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสหรือไม่สมรสจะไม่มี ความผูกพันกัน ในทางนิตินัยก็ตาม เช่น ในประเทศ เนเธอร์แลนด์ และอีกหลายประเทศในยุโรป

เพียร์ และมิเชล (Peres & Michelle, 1980 cited in Goldenberg & Goldenberg, 1996) ให้ความหมาย การอยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรส (Cohabitation) ว่าหมายถึงกลุ่มที่ไม่ใช่เพศเดียวกันมีความสัมพันธ์กัน คู่ที่อยู่ร่วมกันนี้มีการให้คำนิยามไว้ 3 นิยามคือเป็นกลุ่มที่ทดลองอยู่ร่วมกันก่อนสมรส (Trial Marriage) เป็นคู่ที่มีความใกล้ชิดคล้ายคู่สมรสแต่ไม่ได้สมรส และเป็นกลุ่มที่นำไปสู่การสมรสได้ต่ำ

บูทท์ และจอห์นสัน (Booth & Johnson, 1988, p. 265 cited in Goldenberg & Goldenberg, 1996) ให้คำจำกัดความของคำว่า “อยู่ด้วยกันก่อนสมรส” แตกต่างจากการที่ไม่อยู่ด้วยกัน กล่าวคือ “ระยะโสด” คือระยะที่อยู่ด้วยกันระหว่างที่จะเปิดเผยการอยู่ด้วยกันกับคู่และ “ระยะที่อยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรส” คือระยะที่บอกว่าตนเองมีการอยู่ด้วยกันกับคู่ซึ่งอยู่ด้วยกันอย่างเปิดเผยแล้วโดยสามีหรือภรรยายินดีในการให้ข้อมูลของทั้งคู่ก่อนการแต่งงาน

รุจา ภูไพบูลย์ (2541) ให้ความหมาย การอยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรส (Cohabiting Couple) ว่าหมายถึงการที่ชายหญิงอยู่ด้วยกันโดยที่ยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะครองคู่ต่อไปในอนาคตและยังมิได้สมรสกัน

จำนงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2540) ได้ให้ความหมายการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสว่าเป็นการที่ชายหญิงอยู่ด้วยกัน โดยไม่จำเป็นต้องสมรสซึ่งคนหนุ่มสาว ไม่มีพันธะต่อกันและมีความเป็นอิสระมาก

โสพิณ หมูแก้ว (2545) ได้ให้ความหมายการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสของนักศึกษาไทยไว้ดังนี้ นักศึกษาชายได้ให้ความหมายของการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสเป็น 3 ลักษณะคือ 1) การอยู่เพื่อมีเซ็กซ์ 2) การอยู่เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและสะดวกสบาย 3) การอยู่ด้วยกันเพราะรักจริง

นักศึกษานางได้ให้ความหมายของการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสไว้ใน 2 ลักษณะคือ 1) อยู่ด้วยความรักจริงที่ไม่หวังแต่งงาน 2) อยู่ด้วยความรักจริงและหวังที่จะแต่งงานในอนาคต ซึ่งถือว่าเป็นวิถีชีวิตทางเลือกหนึ่งของนักศึกษาไทยในปัจจุบันที่แตกต่างจากสังคมอเมริกันและยุโรป

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การอยู่ด้วยกันก่อนสมรส หมายถึง การที่คู่ชายหญิงมาอยู่ด้วยกันโดยมีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกันโดยไม่มีพันธะผูกพันทางกฎหมาย

การอยู่ด้วยกันก่อนสมรสของคนหนุ่มสาวในปัจจุบันมีความหลากหลายในการแบ่งประเภทหรือลักษณะของการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสโดยมีการแบ่งตามเกณฑ์ของนักวิจัยแต่ละคนดังต่อไปนี้

ริดลีย์ (Ridley et al., อ้างถึงใน โสพิน หนูแก้ว, 2545) ได้แบ่งประเภทของการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสโดยถือว่าเป็นประสบการณ์ในการเตรียมความพร้อมก่อนการแต่งงานเพื่อที่จะได้มีการทดสอบความสัมพันธ์ที่มั่นคงต่อกัน จึงได้แบ่งลักษณะการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสตามลักษณะแรงจูงใจ และเป้าหมายของการอยู่ด้วยกันออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การอยู่ด้วยกันเพื่อความอบอุ่นใจ (Linus-Blanket) เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่ต้องการใครสักคน (Anyone) ที่ทำให้รู้สึกปลอดภัยหรือพึ่งพิงได้ ซึ่งจะเกิดขึ้นแบบชั่วคราวในช่วงเวลาสั้น ๆ ทั้งสองฝ่ายไม่ได้ผูกพันกันอย่างแท้จริง เมื่อความสัมพันธ์สิ้นสุดลงต่างก็ไม่มีรู้สึกเจ็บปวดหรือเศร้ามากนัก

2. อยู่ด้วยกันเพื่อความเป็นอิสระ (Emancipation) เป็นการอยู่ร่วมกันเพื่อต้องการได้รับความอิสระจากการควบคุมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และต่อต้านค่านิยมตามประเพณี รวมทั้งแสดงให้เห็นว่าพวกเขามีอิสระ สามารถเลือกทางเดินชีวิตได้ แต่ความสัมพันธ์เช่นนี้ผู้กระทำจะรู้สึกผิด (Guilt) ต่อการไม่ยอมรับของพ่อแม่ ซึ่งจะทำให้เลิกกันไปในที่สุด

3. อยู่ด้วยกันเพื่อความสะดวกสบาย (Convenience) เป็นความสัมพันธ์ที่ทั้งสองฝ่ายต่างได้รับประโยชน์จากการอยู่ด้วยกันไม่ส่วจะเป็นด้านการมีเพศสัมพันธ์ ด้านการเงินคือประหยัดค่าใช้จ่ายและการมีเพื่อนคู่คิด แต่โดยมากแล้วลักษณะความสัมพันธ์แบบนี้จะเป็นแบบที่ฝ่ายชายได้เปรียบ (Exploitive) มากกว่าจะเป็นการได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

4. อยู่ด้วยกันเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ (Testing) ทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์ที่มั่นคงต่อกันแล้วและวางแผนที่จะแต่งงานกันในอนาคต เป็นการทดลองอยู่ด้วยกันก่อนที่จะแต่งงาน (Trial Marriage) เพื่อดูว่ามีความพร้อมแค่ไหน ไปกันได้หรือไม่ และโดยมากแล้วผู้หญิงต้องการที่จะไปถึงขั้นการแต่งงานมากกว่าผู้ชาย

แมคไคลน (Macklin, 1987) ได้จัดประเภทการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสตามความมั่นคงของความสัมพันธ์ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์แบบชั่วคราว เหตุผลของการอยู่ด้วยกันเพียงเพื่อการได้รับประโยชน์หรือความสะดวกสบายบางอย่างร่วมกัน

2. ความสัมพันธ์แบบคู่ควงทั้งสองฝ่ายมีความรักผูกพันทางอารมณ์ ความรู้สึกต่อกันและกันแต่ไม่ได้วางแผนที่จะแต่งงานกันในอนาคต ความสัมพันธ์จะยาวนานแค่ไหนขึ้นอยู่กับความพอใจของทั้งสองฝ่าย

3. ความสัมพันธ์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน เป็นการอยู่ด้วยกันเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการแต่งงานต่อไป

4. ทางเลือกของการสมรส อยู่ด้วยกันเหมือนคู่สามีภรรยาที่แต่งงานกันแต่ไม่มีพิธีการ แต่งงานหรือจดทะเบียนสมรสกัน

โสพิณ หมูแก้ว (2545) พบว่าลักษณะการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสของนักศึกษาไทยส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันในช่วงเวลาที่เรียนอยู่เมื่อจบการศึกษาก็แยกย้ายกันไปโดยไม่มีพันธะผูกพันต่อกัน

2. สถานการณ์การอยู่ด้วยกันก่อนสมรสในปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงไปของสังคมและพฤติกรรมคนหนุ่มสาวไทยในปัจจุบันที่มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น อาจเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตก และการได้รับข้อมูลจากสื่อทางเทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งการมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ปัจจุบันคนหนุ่มสาวมีอิสระในการพบปะสังสรรค์กับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันมากขึ้น และด้วยภาวะทางเศรษฐกิจทำให้บิดามารดาต้องไปทำงานนอกบ้านเป็นเหตุให้มีเวลาในการอยู่เลี้ยงดูลูกของตนลดน้อยลง ทำให้วัยรุ่นขาดความใกล้ชิดและไม่ได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัวได้อย่างเพียงพอ จนกระทั่งเกิดเป็นช่องว่างระหว่างวัยขึ้น ซึ่งจากลักษณะทางสังคมไทยที่เปลี่ยนไปนี้สามารถสะท้อนภาพได้จากบทความของนวลสกุล บำรุงพงษ์ (2545, หน้า 10) ที่กล่าวไว้ว่า “หัวใจที่ไร้หลัก หัวใจที่ไร้รัก ปัญหาที่หนัก ความรักจึงหลงทาง หัวใจพร่องต้องแสวงหา ความรักมาให้เต็มเต็ม ผู้คนต่างค้นหารักในสังคมวัตถุนิยมเข้มแข็ง แรงยึดเหนี่ยวทางจิตใจหย่อนยาน แต่ละหน่วยสังคมสั่นคลอน วัตถุเปี่ยม คุณธรรมป่วน สังคมรวนเรจนต้องจัดระเบียบสังคมใหม่ หากทุกคนต้องการหาสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต ต้องช่วยกันรักให้ถูกและช่วยกันปลูกความรักให้ดีแก่ลูกหลานและครอบครัวที่เรารัก” ซึ่งในปัจจุบันวัยรุ่นมักจะหันไปยึดถือและเลียนแบบพฤติกรรมของคนที่ตนเองชื่นชอบ เช่น ดารา นักร้อง นักแสดง กันมากขึ้น รวมทั้งการที่ชายหญิงอยู่ด้วยกันโดยไม่จำเป็นต้องสมรสก็เป็น ปรากฏการณ์ที่มีมากขึ้นและเป็นที่ยอมรับได้ในหมู่วัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา จนกลายเป็นวิถีชีวิตคู่ที่กำลังเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในขณะนี้ (จันงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ, 2540)

จากการศึกษาของสถาบันทางประชากรศาสตร์ชาวอเมริกันในปี ค.ศ. 1994 (Brown & Booth, 1996) ได้เก็บข้อมูลกลุ่มประชากรถึง 3.7 ล้านคู่ที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับคู่ที่อยู่ร่วมกัน ทั้งกลุ่มที่เปิดเพศตัวและไม่เปิดเพศตัวต่อสังคมในเวลานั้น และยังพบอีกว่าการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และร้อยละ 50 ในการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสเป็นกลุ่มนักศึกษาชาวอเมริกันซึ่งเป็นผลมาจากการยอมรับได้กันมากขึ้นของพ่อแม่และกลุ่มเพื่อน ขณะเดียวกันปัจจุบันไม่ได้มองว่าการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมเหมือนในอดีต (Brown, 1998) ในการศึกษาของประชากร โสคของอเมริกาพบว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้ที่อยู่ด้วยกันกับคู่โดยไม่สมรสหรือเคยอยู่ร่วมกับคู่มาก่อนเป็นระยะเวลาช่วงหนึ่งก่อนการสมรส ในบางกลุ่มก็เป็นการอยู่ร่วมกันเพียงเพื่อมี

เพศสัมพันธ์กันโดยเป็นข้อตกลงในระยะยาว อีกกลุ่มหนึ่งอาจจะรู้สึกว่าจะมีความหมายในการอยู่ร่วมกันมากกว่ากลุ่มแรกซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การช่วยเหลือกันในขณะที่อยู่ร่วมกัน และสำหรับอีกกลุ่มหนึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันก่อนที่จะกำหนดการแต่งงาน ซึ่งความสัมพันธ์ของกลุ่มที่อยู่ร่วมกันนี้อาจจะจบความสัมพันธ์กันได้ถ้ารู้สึกว่าจะไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันต่อไปได้ ซึ่งเป็นภาวะแทรกซ้อนที่เหมือนการหย่าร้าง ซึ่งกลุ่มที่อยู่ร่วมกันแล้วประสบความสำเร็จในการอยู่ร่วมกันส่วนใหญ่เนื่องมาจากการมีระดับการศึกษาที่สูงและมีการปรับตัวเข้าหากันได้ดี (Goldenberg & Goldenberg, 1996) ในปี 1970 ได้มีการศึกษาถึงวงจรชีวิตของการอยู่ร่วมกันของชายหญิงกันอย่างแพร่หลาย โดยเน้นการศึกษาในผู้ใหญ่ที่มีเพศที่ต่างกันและมีการอยู่ร่วมกันโดยการมีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกันแต่ไม่มีพิธีการแต่งงานและไม่มีการรับรองทางกฎหมาย (ซึ่งมักหมายถึงการรับรองบุตรหรือการรับรองอย่างอื่นที่เป็นความสัมพันธ์กัน) โดยมีความหวังว่าความสัมพันธ์นั้นจะถาวร แต่ความจริงเป็นการทำให้เกิดผลกระทบอย่างมาก และว่าร้อยละ 50 ถึง ร้อยละ 100 ของคู่ที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสต้องจบลงด้วยการหย่าร้าง (The Journal of Personality Assessment, 2004) รวมทั้งยังพบว่ากลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสนั้นมีความเจริญในความเป็นชุมชนเมืองมีความเกี่ยวข้องในการเลือกที่จะอยู่ด้วยกันกับคู่โดยไม่แต่งงาน ข้อมูลจากการศึกษาในมหาวิทยาลัยนานาชาติของอเมริกาในกลุ่มอายุ 19 ปี และมากกว่านั้น พบว่าใน 6 คนที่ตอบคำถามเคยมีประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกันกับคู่ก่อนสมรส ซึ่งเป็นปรากฏการณ์เกิดขึ้นมานานกว่า 30 ปีมาแล้ว (Goldenberg & Goldenberg, 1996)

ถึงแม้ว่าการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสจะมีการยอมรับในหลายประเทศแต่การอยู่ร่วมกันของคู่ก็ยังไม่มีความชัดเจนในตัวของมันเองว่าจะมีผลตามกฎหมายได้หรือไม่ในระยะยาวจะมีการยอมรับจากสังคมหรือเปล่า แม้แต่ในสังคมอเมริกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งยังไม่มีแนวทางในการช่วยพวกเขาให้แต่งงานหรือช่วยให้พวกเขามีความสัมพันธ์ที่ถาวร รวมทั้งยังไม่มีคำแนะนำของโครงสร้างทางสังคมของคนทั้งคู่ (Macklin, 1987) การอยู่ร่วมกันของพวกเขาในระหว่างที่ยังไม่แต่งงานกับคู่จะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็งมากแค่ไหน (การอยู่โดยไม่สนใจเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม) ไม่ใช่เรื่องเล็กที่จะผ่านไปได้เพราะบุคคลที่อยู่ในสังคมแวดล้อม มีการเหยียดหยามการมีสัมพันธ์ทางเพศโดยไม่แต่งงาน แต่ในปัจจุบันผู้วิจัยส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจถึงสาเหตุของการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสแล้ว (Bumpass & Sweet, 1989)

แต่ให้ความสนใจในพัฒนาการของกลุ่มที่อยู่ร่วมกันในทุกกลุ่มอายุโดย กริก และ แสเปนเนียร์ (Glick & Spanier, 1980) ได้ศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงไปของสังคมที่มีการแต่งงานกันล่าช้าขึ้นและระยะของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พบว่านักศึกษาในระดับอุดมศึกษาและวัยผู้ใหญ่ที่อายุน้อย (Young Adult) มักจะมีการชักชวนกันให้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน

ก่อนสมรสเป็นจำนวนมาก โดยจากการศึกษาพบว่าในการใช้ชีวิตของประชากรกลุ่มนี้ในระยะยาว เป็นสิ่งที่ไม่มีความสมบูรณ์แบบมากที่สุด จากการศึกษาของบัมพาส และสวีท (Bumpass & Sweet, 1989) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ด้วยกันโดยไม่สมรส (ที่อยู่ด้วยกัน 1-1 ปีครึ่ง) พบว่า มีการเพิ่มมากขึ้นของครอบครัวที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสถึง 40% และในกลุ่มนี้มีความคิดที่จะ แต่งงานน้อยมากและสมาชิกจำนวนหนึ่งยังปิดบังถึงอุปสรรคที่ขัดขวางการตัดสินใจแต่งงาน ผู้ที่จะทำงานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากับกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสต้องมีความเข้าใจในลักษณะ ของบุคคลและรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลในกลุ่มนี้ให้ดีขึ้นว่าอะไรที่เป็นตัวกระตุ้นของ พวกเขาและอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้การอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน หรือตัดสินใจที่จะสิ้นสุดความสัมพันธ์ลง รวมทั้งการตัดสินใจที่จะแต่งงานกัน ทศนคติที่เฉพาะ (ตัวอย่างเช่นเกี่ยวกับเรื่องบทบาทชายหญิง หรือการให้คำมั่นสัญญาที่ล่าช้า หรือการอยู่อย่างอิสระ รวมทั้งค่านิยมเกี่ยวกับการสมรส) และ รูปแบบการดำเนินชีวิตในรูปแบบใหม่ของคู่สมรส ซึ่งยังมีกระแสด้านในความไม่ถูกต้องตาม จารีประเพณี แม้ว่าการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสแสดงถึงทัศนคติความใจกว้างในเรื่องพฤติกรรมทาง เพศของพวกเขา แต่ก็ยังไม่มีการให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการของผู้ที่อยู่ด้วยกันก่อน สมรส ในความสัมพันธ์ที่เฉพาะเจาะจงของคนทั้งสอง

พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันวัยรุ่นสมัยนี้สามารถเรียนรู้เรื่องการมี เพศสัมพันธ์ได้ตั้งแต่วัยเด็ก อีกทั้งสังคมที่เปิดโอกาสให้คนหนุ่มสาวมีเพศสัมพันธ์ระหว่างกันได้ง่าย จึงไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร หากชายหญิงเหล่านี้ก่อนที่จะแต่งงานมีครอบครัวมักผ่านประสบการณ์ ทางเพศจากผู้คนรอบข้างมาอย่างซ้ำของ (สมประสงค์ พระสุจินทิพย์, 2545) ล้านกวิชัยเอแบค- เคเอสซีอินเตอร์เน็ตโพลล์ (เอแบค โพลล์) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญร่วมกับมูลนิธิผู้หญิง (2543) พบว่า นักเรียน-นักศึกษาชายเคยมีเพศสัมพันธ์แล้วร้อยละ 50.7 อยู่ในช่วงอายุ 18-20 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ใน สาขาอาชีพระดับ ปวช./ปวส. เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือในระดับปริญญาตรี โดยเห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์กับแฟน/คู่รัก (ที่ยังไม่แต่งงาน) เพราะคิดว่าเป็นการลดความเสี่ยงในการติดเชื้อเอดส์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ จามรี ศรีรัตนบัลล์ (2543) ที่พบว่านักเรียน นักศึกษาใน ระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นมักจะมีการอยู่ด้วยกันกับแฟนเพิ่มมากขึ้น และการศึกษาของ อธิพงษ์ อธิมณีส (2537) พบว่า คู่เพศสัมพันธ์ครั้งแรกของเยาวชนที่กำลังเรียนส่วนใหญ่จะมีเพศสัมพันธ์ ครั้งแรกกับแฟน/คู่รัก มากกว่าหญิงใจแตก

จากข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่าวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษาไทยในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะมีเพศสัมพันธ์กับแฟน/คู่รักของตนก่อนสมรสกันมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า ช่วงอายุของวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์กันก่อนสมรสส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ระหว่าง 16 – 20 ปี

ในปัจจุบันแม้ว่าการอยู่ด้วยกันก่อนสมรส หรือการทดลองอยู่ด้วยกันก่อนสมรส จะเป็นการอยู่ด้วยกันในระยะเวลาสั้น ๆ และก็มีความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่ของตน โดยลักษณะดังกล่าวนี้มักจะได้รับการตอบรับหรือมีการยอมรับกันมากขึ้นในกลุ่มนักเรียน นักศึกษามหาวิทยาลัย และผู้ใหญ่ที่มีการศึกษาในระดับที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพบมากในสังคมเมือง (Goldenberg & Goldenberg, 1996)

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพฤติกรรมอย่างรวดเร็ว โดยมีการเปิดเผยกันมากขึ้น ในพฤติกรรมทางเพศ มีการใช้การคุมกำเนิดเพิ่มมากขึ้น และมีการยอมรับกันมากขึ้นในการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่แต่งงาน อย่างไรก็ตามการเติบโตขึ้นของความเท่าเทียมกันในสิทธิของสตรีและความต้องการมาตรฐานที่สูงการให้ความชัดเจนในปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้เท่าเทียมกันกับเพศชาย ผู้หญิงในปัจจุบันนี้มีความฉลาดสามารถดูแลตนเองได้ และไม่จำเป็นที่จะต้องพึ่งพิงแต่ผู้ชาย ดังนั้นการเน้นความสำคัญที่ความหมายของสัมพันธ์ภาพและการอยู่ร่วมกันอย่างต่อเนื่องของคู่หญิงชายจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

3. ผลกระทบต่อการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสของนักศึกษา

ในอเมริกาประชากรทั้งชายและหญิงที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยพบว่าประชากรมากกว่า 50% มีประสบการณ์ในการอยู่ก่อนสมรสซึ่งมีความสัมพันธ์กับประเพณีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป และการยอมรับได้ของสังคมในการที่ชายหญิงจะอยู่ด้วยกันก่อนสมรส (Brown, 1998) จะเห็นได้จากอัตราการหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้นจากการศึกษาในต่างประเทศพบว่าชายหญิงจำนวนมากอยู่ร่วมกัน โดยไม่มีพิธีสมรสหรือการจดทะเบียนสมรส สำหรับประเทศไทยก็มีแนวโน้มที่จะมีจำนวนคู่ที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ซึ่งการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสแบบเพื่อ “ทดลอง” ว่าจะไปด้วยกันได้หรือไม่ โดยที่ไม่มีพันธะทางกฎหมายยึดเหนี่ยวต่อกัน ในช่วงต้นของการอยู่ร่วมกันเป็นช่วงของการเกี้ยวพาราสี ชายหญิงมีความรักที่โรแมนติก เมื่อเวลาผ่านไปจะเป็นความรักที่มีเหตุผล เมื่อใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันในระยะที่นานวันขึ้นจะเป็นความรักอันเพื่อน ในระยะแรกของการเลือกคู่ซึ่งชายหญิงอยู่ร่วมกันก่อนสมรสอาจจะไม่ได้พัฒนาไปเป็นความรักที่มีวุฒิภาวะ หรือการสร้างครอบครัวใหม่โดยไม่มีการสมรสที่เป็นที่ยอมรับของสังคมจึงทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2544)

พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันเริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน เพราะการยึดมั่นในวัฒนธรรมของชาติไทยหย่อนยานลง ซึ่งในขณะเดียวกันก็มีการรับวัฒนธรรมจากประเทศทางตะวันตกเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นและส่งผลกระทบโดยตรงกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของวัยรุ่น เช่น การแต่งกาย ความเสรีทางเพศ การใกล้ชิดสนิทสนมกับเพื่อนต่างเพศได้ง่ายขึ้น ประกอบกับอิทธิพลจากสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ซีดี วีดีโอ ภาพยนตร์

สื่อสิ่งพิมพ์ที่หาซื้อได้ง่าย รวมทั้งแหล่งสถานเริงรมย์ที่มีจำนวนมากทำให้วัยรุ่นขาดความยั้งคิด ปลดปล่อยปล่อยใจไปตามความปรารถนาของธรรมชาติ โดยไม่ตระหนักถึงความพร้อมของตนเอง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (จักรกฤษณ์ พิญาพวงษ์, 2544, หน้า 51) ในปัจจุบันจำนวนวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนก่อนสมรสมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น อาจจะด้วยมีการคุมกำเนิดที่ดีขึ้นและมีการทำแท้งที่ปลอดภัยกว่าเดิม มีงานวิจัยที่ศึกษาพบว่านักเรียน นักศึกษา มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นการมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุน้อยกับแฟน, คู่รัก หรือเพื่อนทั้งในสถานศึกษาเดียวกันและต่างสถานศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อมีเพศสัมพันธ์ในครั้งแรกแล้วการมีเพศสัมพันธ์ในครั้งต่อ ๆ ไปก็ง่ายขึ้นได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยมีความยับยั้งชั่งใจน้อยลงและที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคืออาจเกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งถ้าวัยรุ่นต้องเผชิญกับปัญหาดังกล่าวแล้ว ย่อมมีผลต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายรวมทั้งจิตใจเป็นอย่างมากที่เกิดจากการทำแท้งตามมา ซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมไทยในปัจจุบันทั้งยังผิดต่อศีลธรรมด้วย

จากการศึกษาของโสพิณ หมูแก้ว (2545) เรื่อง “อยู่ก่อนแต่ง”: การอยู่ร่วมกันโดยไม่แต่งงานของนักศึกษามหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสของนักศึกษาว่า แม้การแต่งงานของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาจะไม่ได้ขัดต่อข้อบังคับของมหาวิทยาลัยด้วยวินัยนักศึกษา แต่ก็ไม่ใช่ที่นิยมปฏิบัติกันในนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งนี้จากความคาดหวังของสังคมแล้วมองว่านักศึกษาเหล่านี้ยังอยู่ในวัยของการศึกษาเล่าเรียน การมีความรักระหว่างเรียนจึงไม่มีความเหมาะสมแม้ว่าการอยู่ด้วยกันจะมีเหตุผลมาจากความรักก็ตามและเพื่อช่วยกันประหยัดค่าใช้จ่ายแต่นักศึกษาเหล่านี้ยังไม่มีความพร้อมต่อการรับผิดชอบต่อปัญหาที่อาจจะเกิดตามมา เช่น การมีบุตรนอกสมรส การทำแท้ง เป็นต้น รวมทั้งอาจขาดสมาธิในการเรียนหนังสือเพราะความหึงหวงกันและขาดโอกาสในการที่จะพบคนอื่น ๆ ที่ดีกว่าด้วย

จากการศึกษาของกาญจนา ปญฺิขุทธ (2541) พบว่า ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่เป็นเสรีนิยมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิรมล เมืองโสม (2543) ที่พบว่านักเรียน นักศึกษามีการรับรู้ถึงความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากคู่นอนอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากความไว้วางใจแฟนหรือคนรักของตน และการยอมมีความสัมพันธ์ทางเพศกับแฟนเพราะกลัวจะสูญเสียคนรักไป หากปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับแฟน พฤติกรรมเสี่ยงที่พบบ่อย ได้แก่ การไม่ใช้ถุงยางอนามัยและใช้ถุงยางไม่สม่ำเสมอ รวมทั้งการมีคู่นอนจำนวนหลายคน

ในการเปิดเผยข้อมูลที่พบว่ามีหญิงที่มารับบริการทำแท้งกันมาก ส่วนใหญ่เป็นเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 13-14 ปีซึ่งกำลังศึกษาอยู่แทบทั้งสิ้น (วรัญญู กุลดิลก, 2541, หน้า 29)

และจากงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับทัศนคติแลพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นในปัจจุบันพบว่า วัยรุ่นสมัยใหม่มีการยอมรับในการมีเพศสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา (พนม เกตุมาน, 2534)

จากการศึกษางานโครงการกรุงเทพฯ เข้าใจเอดส์ อ้างถึงการศึกษาในปี พ.ศ. 2536, 2542 และ 2543 ว่าหญิงซึ่งได้รับภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งผิดกฎหมาย “ทำแท้งเถื่อน” จนต้องมารับการรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐเป็นจำนวนมากบางรายต้องเสียชีวิต บางรายต้องตัดมดลูกทิ้ง เพราะติดเชื้อ และหลายรายต้องเสียเลือดมาก จำเป็นต้องให้เลือดทดแทน รวมทั้งปัญหาสุขภาพจิตจากการทำแท้ง ดังเช่นรายแรกที่จะยกตัวอย่าง เป็นหญิงโสดอายุ 20 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย มาพบแพทย์พร้อมเพื่อนชายที่เรียนอยู่มหาวิทยาลัยเดียวกัน เธอกล่าวว่า ได้ตั้งครรภ์มาประมาณเดือนเศษ หลังจากการยืนยันโดยการตรวจปัสสาวะแล้ว ตนไม่กล้าบอกทางบ้าน โดยเฉพาะพ่อแม่ เธอยังไม่พร้อมที่จะเลี้ยงดูทารก เธอบอกว่า “ตั้งแต่หนูรู้ว่าตั้งท้อง หนูกินไม่ได้ นอนไม่หลับ ไม่มีสมาธิในการเรียน เพื่อนๆ ย่นย่อตนเอง หนูพยายามกินยานอนหลับหลายเม็ด คิดไม่ออกว่าจะทำอย่างไรดีในวันพรุ่งนี้” จากข้อความดังกล่าวแสดงถึงการอยู่ในภาวะที่มีความเครียดสูง จากการเข้ารับการรักษาแพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรคซึมเศร้าและมีความเสี่ยงสูงต่อการฆ่าตัวตาย (ชุตติย์ ปานปรีชา, 2546) ปัญหาจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และการทำแท้ง ซึ่งเป็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งทำให้เกิดความโศกเศร้าหรือสภาวะทางจิตใจที่ย่ำแย่ รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากการที่ทั้งสองฝ่ายต้องเลิกรากันทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่าย (Axinn & Thornton, 1992 cited in Goldenberg & Goldenberg, 1996) ความสัมพันธ์ของคู่ยังมีผลกระทบต่อสุขภาพของคู่ที่อยู่ด้วยกัน โดยเมื่อเปรียบเทียบในกลุ่มที่สมรส และกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส พบว่ากลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีปัญหาในด้านพัฒนาการ ความสัมพันธ์ของครอบครัวทั้งสองฝ่ายและเมื่อศึกษาต่อเนื่องในเรื่องภาวะสุขภาพอีกเจ็ดปีต่อมา ในสามกลุ่มคือกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส กลุ่มที่สมรส และกลุ่มคนโสดในวัยหนุ่มสาวอายุ 18-24 ปี พบว่า วัยรุ่นที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีอาการซึมเศร้าและมีการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าคู่ที่มีการสมรสและกลุ่มที่เป็นโสด (Vetter, 2001) ซึ่งกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างคู่ และการปรับตัวของคู่เป็นคุณภาพชีวิตคู่ที่มีความสำคัญอย่างมากในการอยู่ด้วยกันก่อนสมรส

ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตคู่

ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรส (Theory of Marital Quality)

นักสังคมวิทยาศาสตร์และนักวิชาครอบครัวศึกษา (Lewis & Spanier, 1979, pp. 268-271)

ได้พิจารณาความสำเร็จและความล้มเหลวของชีวิตสมรสได้จาก 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 เน้นศึกษาที่ความมั่นคงในชีวิตสมรส (Marital Stability) แนวคิดนี้ชีวิตการสมรสที่มั่นคงถูกกำหนดให้สิ้นสุดลงด้วยการตายจากกันตามธรรมชาติของคู่สมรส ส่วนชีวิตสมรสที่ไม่มั่นคงสิ้นสุดลงด้วยการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายยินยอมที่จะสิ้นสุดการอยู่ด้วยกันด้วยการหย่าร้าง แยกกันอยู่ ทอดทิ้งกันหรือโดยคำสั่งของศาล

แนวทางที่ 2 มุ่งเน้นที่คุณภาพความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส (Quality of Marital Relationship) คือ ในช่วงเวลาที่คู่สมรสใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน เช่น การปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่และอื่น ๆ

คุณภาพของความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสสิ่งที่มีความสัมพันธ์และเป็นองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตสมรสได้มีการเสนอเป็นมโนคติคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส โดยในการศึกษานี้พิจารณาจากวัตถุประสงค์และประโยชน์ในการศึกษา ซึ่งพบว่าช่วงชีวิตของการสมรสแบ่งออกเป็น 4 ระยะได้แก่ ระยะก่อนสมรส ระยะสมรส จุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงของชีวิตสมรสและระยะหลังการสมรส

โดยแนวคิดนี้ได้เสนอถึงกระบวนการของการสร้างความมั่นคงในชีวิตสมรสได้จากการมีคุณภาพชีวิตคู่ที่ดีเป็นตัวแปรที่สนับสนุนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการศึกษาดังระดับคุณภาพชีวิตสมรสโดยคู่สมรสคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลก็ถือว่าการศึกษาดังคุณภาพชีวิตนั้นสามารถบอกถึงความมั่นคงในชีวิตสมรสได้ ซึ่งมีนักสังคมศาสตร์และแพทย์ประจำครอบครัวได้กล่าวถึงภาวะสุขภาพที่เลวลงโดยเกิดจากการสมรส ว่ามีคู่สมรสจำนวนมากที่ปรับตัวไม่ได้ในการอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส ซึ่งมีลักษณะเป็นพลวัตรดังแนวคิดที่เลวิสและสเปนเนียร์เสนอไว้ข้างต้น

คุณภาพชีวิตสมรสหรือคุณภาพชีวิตคู่ เป็นเรื่องที่ได้รับการสนใจในการทำวิจัยกันอย่างกว้างขวางในการวิจัยทางครอบครัวโดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ 70 (ค.ศ. 1970-1979) ที่ต้องการศึกษาด้านชีวิตคู่สมรสและพยายามที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ในลักษณะใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและครอบครัวรูปแบบใหม่ ๆ การอธิบายถึงคุณภาพชีวิตคู่ในลักษณะต่าง ๆ มีมากยิ่งขึ้นโดยนักวิจัยด้านครอบครัวใช้กันอย่างมากในวิธีการวัดคุณภาพชีวิตคู่เนื่องจากคุณภาพชีวิตคู่ได้ถูกกำหนดในความหมายของการประเมินเชิงอัตนัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในหลายมิติ ขอบเขตหรือพิสัยของการประเมินประกอบด้วยลักษณะของคุณภาพชีวิตสมรสที่มีค่าต่อเนื่อง (Continuum) จากระดับสูงไปต่ำซึ่งลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์และการทำหน้าที่ของคู่สมรสหลายอย่าง การมีคุณภาพชีวิตคู่อยู่ในระดับสูงมีความเกี่ยวข้องกับการปรับตัวที่ดีและการมีความสัมพันธ์ระหว่างคู่ที่ดี

เลวิส และสเปนเนียร์ (Lewis & Spanier, 1979, pp. 274-289) กล่าวว่ามีการวิจัย 2 กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตสมรสได้แก่

1. ปัจจัยก่อนการสมรส (Premarital Factors) เป็นปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมของคู่สมรส ประกอบด้วย

1.1 ความคล้ายคลึงกันของคู่ (Homogamy) ได้แก่ เชื้อชาติ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ศาสนา สถิติปัญหา อายุ เป็นต้น คู่สมรสที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันย่อมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี

1.2 คุณลักษณะของคู่สมรส (Resources) ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษา อายุแรกสมรส ชนชั้นทางสังคม ความคุ้นเคยระหว่างชายหญิง สุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต คู่สมรสจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเมื่อมีลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับสูงหรือดีกว่า

1.3 แบบอย่างจากบิดามารดา (Parental Models) หมายความว่าถึงคุณภาพชีวิตสมรสของครอบครัวของทั้งสองฝ่าย สุขภาพในวัยเด็ก และความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับบิดามารดาของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งถ้าความสัมพันธ์มีทิศทางไปทางบวกย่อมทำให้คุณภาพชีวิตสมรสดีด้วย

1.4 สิ่งสนับสนุนอื่น ๆ (Support form Significant Others) เช่นการเห็นพ้องด้วยกันของบิดามารดาในคู่สมรสของบุตร

2. ปัจจัยการสมรส (Marital Factors) เป็นปัจจัยที่มีบทบาทต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสและสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ซึ่งได้แก่

2.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Adequacy) ซึ่งได้แก่ สถานภาพทางอาชีพของฝ่ายชาย ความมั่นคงของเศรษฐกิจในครอบครัวและรายได้ของครัวเรือน เป็นต้น

2.2 องค์ประกอบในครัวเรือน (Household Composition) เช่นการมีบุคคลอื่นนอกจากคู่สมรส คู่สมรสสามารถตัดสินใจต่อสิ่งต่าง ๆ ได้เองหรือไม่ ในสิ่งเหล่านี้หากเป็นในทางที่ดีย่อมเป็นผลดีต่อคุณภาพชีวิตสมรส

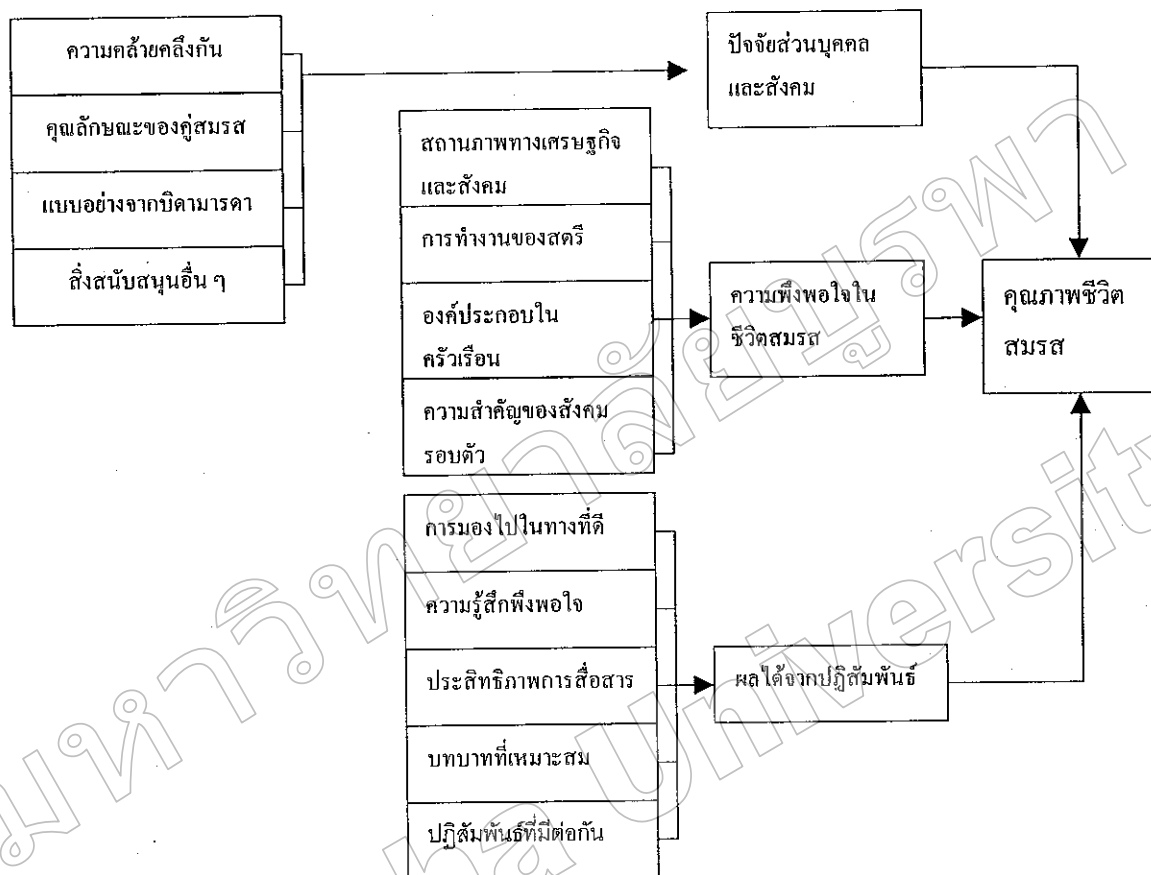
2.3 ความสำคัญของสังคมรอบตัวคู่สมรส (Community Embeddedness) ได้แก่ การเห็นด้วยของญาติพี่น้องในการตัดสินใจสมรส การติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนของคู่สมรส ความแออัดในครอบครัว เป็นต้น

2.4 การมองหรือพิจารณาที่เป็นไปในทางที่ดี (Positive Regard) ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันในการรับรู้ การสื่อสารระหว่างคู่ การประเมินอื่น ๆ ในทางที่ดีหรือไม่ดี ความสอดคล้องกันของค่านิยมระหว่างคู่สมรส เป็นต้น

2.5 ความรู้สึกพึงพอใจ (Emotional Gratification) ระหว่างคู่สมรสหากมีความรู้สึกพึงพอใจสูง จะเป็นผลดีต่อคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งอาจเกิดจากสิ่งเหล่านี้คือความพึงพอใจทางเพศ ความรักที่มีต่อกัน ความนับถือกัน ฯลฯ

ปัจจัยก่อนสมรส

ปัจจัยสมรส

ภาพที่ 2 แบบจำลองคุณภาพชีวิตสมรส (Lewis & Spanier, 1979, p. 289)

ทฤษฎีคุณภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรสของเลวิสและสเปนเนียร์เป็นทฤษฎีที่มีความซับซ้อนและมีความครอบคลุมมากที่สุด ทฤษฎีนี้ยังสามารถอธิบายหรือทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสของคู่สมรสในสังคมต่าง ๆ ได้ ดังเช่นการศึกษาคุณภาพชีวิตคู่สมรสในสังคมอเมริกาและญี่ปุ่นโดยคาโม (Kamo, 1993 อ้างถึงใน งามดา วนินทานนท์, คุณหญิง โยเหลา, วิชาสลักษณ์ ชั่ววลี, วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และอุษา ศรีจินดารัตน์, 2545, หน้า 17) ซึ่งทำการศึกษายปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านทรัพยากรทางสังคมและส่วนบุคคล 2) ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ตลอดจนลักษณะทางประชากรของคู่สมรสบางประการที่มีอิทธิพลต่อปริมาณความพึงพอใจในชีวิตสมรสเปรียบเทียบระหว่างชาวอเมริกันและชาวญี่ปุ่นว่ามีความแตกต่างกันเพียงใด จากการสำรวจในคู่สมรสชาวอเมริกันในปี ค.ศ.1978 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างคู่กับความพึงพอใจใน

ชีวิตสมรส ยิ่งสามีและภรรยามีการปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นเพื่อนคู่ชีวิตของกันและกันมากเพียงใด ก็ยิ่งมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากเท่านั้น ทั้งคู่สมรสชาวอเมริกันและชาวญี่ปุ่นพบผลเหมือนกัน

ดังนั้นกล่าวได้ว่า คุณภาพชีวิตคู่สมรส หมายถึง ผลการประเมินทั้งในเชิงแนวคิดและเชิงพฤติกรรมของของคู่ที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส ซึ่งเป็นภาพรวมของการปรับตัวระหว่างคู่และความสัมพันธ์ระหว่างคู่มืออยู่ด้วยกัน

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตคู่ด้านการปรับตัวระหว่างคู่ (Marital Adjustment)

คุณภาพชีวิตคู่ด้านการปรับตัวระหว่างคู่ (Marital Adjustment) ได้มีการเสนอแนวคิดไว้หลากหลาย ดังนี้

บัวร์ (Burr, n.d. อ้างถึงใน สมเกียรติ เบญจศาสตร์, 2541) ได้เสนอแนวคิดว่าการประเมินประสบการณ์ในชีวิตทั่ว ๆ ไป ในการปรับตัวระหว่างคู่นั้นประกอบด้วย

1. ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันระหว่างคู่สมรส
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและความสนใจร่วมกัน
3. การแสดงออกถึงความรักและความไว้วางใจซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย
4. การมีเรื่องที่ต้องขัดข้องในกันน้อย
5. การมีความรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้างหรือมีความทุกข์ หงุดหงิดน้อย

จัสสัน และแลนเดิส (Jussun & Landeiss, n.d. อ้างถึงใน บุญประครอง ภานุรัตน์, 2531) ได้เสนอแบบแผนการปรับตัวในชีวิตสมรสไว้ 3 ประการ คือ

1. การปรับตัวเข้าหากันอย่างอะลุ่มอล่วย หรือประนีประนอม (Compromise) คู่สมรสจะเกิดความพอใจ เห็นอกเห็นใจกัน สร้างความรู้สึกมั่นคง แสดงออกถึงความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว
2. ความปรองดองรักใคร่กัน (Accommodation) โดยการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอมให้เพื่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว คู่สมรสต้องไม่พิฐต่อต้านกัน มีความพยายามร่วมมือกันทั้งกาย วาจา ใจ ซึ่งบางครั้งอาจแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันแต่ควรมีเป้าหมายร่วมกัน
3. ความขัดแย้งเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน (Hostility) ซึ่งแต่ละฝ่ายอาจสร้างความเครียดหรือเป็นผู้ที่ไม่ยืดหยุ่น โดยเน้นความต้องการของตนฝ่ายเดียวทำให้เกิดการทะเลาะกัน ซึ่งบางกรณีช่วยระบายอารมณ์ที่คั่งค้างออกไป แล้วกลับมาคืนดีกันและรักกันมากขึ้น แต่อาจเป็นการเสี่ยงต่อการแตกแยกกันได้ ถ้าหากไม่ร่วมมือกันมักมีผลให้ไม่เข้าใจกันในที่สุด

สายสุรี จุติกุล (2539) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของคู่สมรสเพื่อสร้างความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวโดยนำแนวคิดของ อีริค โฟรมันและนักจิตวิทยาอื่น ๆ มาประมวลเข้าด้วยกัน พอสรุปพฤติกรรมต่าง ๆ ของสามีภรรยาโดยสังเขปดังนี้

1. ต้องเอาใจใส่ดูแลและเอื้ออาทรต่อกัน การเอาใจใส่ดูแลได้แก่ ความเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ทุกอย่าง เช่น การเอาใจใส่ดูแลสุขภาพของกันและกัน อาหารการกิน ชีวิตประจำวัน การใช้จ่ายเงินทอง ความสะอาด การเดินทางไปทำงาน

2. ต้องรู้จักคนที่เรารัก หมายความว่าภรรยาและสามีต้องรู้จักกันให้ดีและเข้าใจกันให้ดี รู้ความชอบความไม่ชอบอะไร ต่างกันหรือเหมือนกันตรงไหน รับรู้ถึงนิสัยใจคอซึ่งกันและกัน

3. ต้องเคารพกันและกัน หมายความว่าภรรยาและสามีต้องรู้จักให้ความเคารพกันและกัน รู้จักรับฟังในการแสดงความคิดเห็นทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย รู้จักเกรงใจกัน

4. ต้องมีความรับผิดชอบ หมายความว่าต้องแสดงตนไปตามบทบาทของคู่สมรสที่ดีเป็นต้นแบบที่ดี หากบางครั้งมีการแสดงบทบาทที่ไม่เหมาะสมก็ต้องแสดงความรับผิดชอบไม่เฉยเมย ละเลยหรือไม่ทักท้วงต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง

5. ต้องมีความไว้วางใจกันและกัน หมายความว่าคู่สมรสจะต้องมีความเชื่อถือและไว้วางใจกันและกัน คู่สมรสจะต้องรู้สึกสบายใจกังวล หรือไม่มีความหวาดกลัวต่อกัน

6. ให้กำลังใจกันและกัน การให้กำลังใจกันอาจเป็นคำพูดร่วมด้วยท่าทางที่พร้อมที่จะสนับสนุนอยู่เสมอ ชมเชยในสิ่งที่ได้ทำถูกต้องแล้ว เสริมในทางบวก ขจัดทางลบ ชี้แนะทางออกหลายๆ หนทางให้มีทางเลือกและให้เขาเลือกได้เอง

7. ต้องให้อภัยกันและกัน คู่สมรสมีการกระทบกระทั่งกันบ้างไม่มากก็น้อย ถ้ามีความรักกันอยู่จะต้องรู้จักการให้อภัย ยกโทษให้ไม่ผูกพยาบาทและลืมเรื่องราวเหล่านั้นเสีย วิธีการในการให้อภัยนั้นก็คือ การให้เวลาแก่ตนเองคลายความโกรธ และพุดจากกันอย่างมีเหตุผล และอย่างสันติ เมื่อเข้าใจเรื่องราวดีแล้วก็ให้อภัยกันและกัน อย่ามีความพยายามที่จะเอาชนะหรืออย่ามีความพยายามที่จะได้หรือเอาเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง

8. ต้องรู้จักสื่อสารในครอบครัวให้ถูกต้องตามกาลเทศะ

9. ต้องใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ

10. ต้องมีการปรับตัวตามภาวะความเปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว

11. ต้องรู้จักภาระหน้าที่ในครอบครัวและช่วยเหลือกันและกัน ต้องมีความใกล้ชิด

ทางสัมผัส

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตคู่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่

คุณภาพชีวิตคู่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่ได้มีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่หรือทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionist Theory) ไว้ว่าในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชีวิตสมรสและครอบครัว จำเป็นต้องใช้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่เป็นแนวคิด

หลักในการศึกษาชีวิตสมรส แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากจิตวิทยาสังคมของจอร์จ มิดและผลงานการวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของฮิลล์และแฮนเซน (สมเกียรติ เบญจศาสตร์, 2541)

แนวคิดเชิงปฏิสังสรรค์ว่าด้วยครอบครัวเป็นหน่วยบุคคลที่มาปฏิสังสรรค์กัน แต่ละคนดำรงบทบาทซึ่งได้มีการระบุไว้แล้วภายในครอบครัว บุคคลจะรับรู้บรรทัดฐาน (Norms) มีความคาดหวังทางบทบาทร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อตัวเขาในสถานการณ์หนึ่ง ๆ โดยมีการให้ความหมายที่เกี่ยวกับความคาดหวังทางบทบาทไว้หลากหลายได้แก่ 1) การพิจารณาจากกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) บุคคลหรือกลุ่มคนที่ใช้ยึดเป็นหลักในการปฏิบัติ 2) แนวคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคลนั้น (Self-Conception) จากการแสดงบทบาทออกมาในปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่ในการศึกษาครอบครัวกระทำได้โดยผ่านการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่แลกเปลี่ยนบทบาทต่อกัน เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยเบอร์เกสส์ (Burgess, 1962, p. 3) ได้ให้คำนิยามครอบครัวว่า “เป็นหน่วยของบุคคลที่มีปฏิสังสรรค์ต่อกัน”

มโนทัศน์หลักของการศึกษาเชิงปฏิสังสรรค์คือ พฤติกรรมของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในการปฏิสังสรรค์ ซึ่งถูกคาดหวังให้แสดงออกมาตัวอย่างเช่นในความสัมพันธ์ของคู่สมรส ตำแหน่งสามีและภรรยา มีบทบาทต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน รวมทั้งพฤติกรรมที่ได้รับความคาดหวังเป็นต้นว่าบทบาทสามีถูกคาดหวังให้เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ส่วนบทบาทภรรยาถูกคาดหวังให้เป็นผู้อบรมเลี้ยงดูบุตร บุคคลได้รับบทบาทเหล่านี้มาโดยการรวบรวมแบบอย่างพฤติกรรมของคนอื่น ๆ โดยบุคคลสังเกตบทบาทต่าง ๆ แล้วลองปฏิบัติตามในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง หลังจากนั้นจะรู้สึกว่าการกระทำนั้นได้รับการยอมรับหรือไม่

ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ บุคคลที่สมาชิกใช้เป็นแนวปฏิบัติ (Reference Group) หรือความสัมพันธ์ที่สมาชิกใช้เป็นหลักในการแสดงพฤติกรรม เช่นกรณีสามีอาจปฏิบัติตามแบบอย่างบิดาของเขาหากความคาดหวังทางบทบาทของเขามีรากฐานมาจากการที่เขาใช้ครอบครัวของเขาเป็นหลัก หรือให้ครอบครัวเป็นเครื่องชี้แนะในการแสดงพฤติกรรม แต่ถ้าพฤติกรรมของสามีได้รับแรงผลักดันจากภรรยาแล้วเขาอาจสร้างความคาดหวังทางบทบาทใหม่โดยใช้ชีวิตสมรสของเขาเองเป็นความสัมพันธ์หลักที่เขายึดถือ เพื่อเป็นแนวทางในการแสดงบทบาทสามีในแง่ที่เฉพาะเจาะจงซึ่งบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่สุด คือบุคคลที่มีความสำคัญหรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล (Significant Other) เช่น บิดาของสามีเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความหมายของบทบาทสามี ส่วนภรรยากลายเป็นหลักที่สามียึดเพื่อเป็นแนวทางในการแสดงบทบาทภายหลังชีวิตสมรส

การศึกษาเชิงปฏิสังสรรค์มีข้อเท็จจริงอยู่ว่า ความคาดหวังทางบทบาทอาจเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวไปสู่อีกครอบครัวหนึ่ง แต่ประเด็นที่สำคัญที่ต้องเข้าใจ

คือ ในขณะที่บุคคลมีความสัมพันธ์กันมีการรวบรวมเอาบทบาทต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกคาดหวังให้แสดงพฤติกรรมออกมา หน้าที่ของความสัมพันธ์ทุกอันก็คือการสร้างความคิด เกี่ยวกับสิ่งที่สมาชิกแต่ละคนต้องการให้กระทำนั้นคล้ายกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซึ่งหมายความว่า การปฏิสังสรรค์ส่วนมากที่เกิดขึ้นในชีวิตสมรส มุ่งที่จะให้ความรู้สึกหรือความคิดร่วม (Share Feeling Ideas) ซึ่งมีผลให้สามีและภรรยารู้ถึงความคาดหวังที่มีต่อกัน และพวกเขาจะสามารถคาดหวังอะไรได้บ้างจากกันและกัน เมื่อความคาดหวังทางบทบาทแตกต่างกัน ก็จะเกิดความขัดแย้งขึ้นมา ซึ่งต้องมีการปรับบทบาทในความสัมพันธ์เสียใหม่ กระบวนการนี้จะดำเนินไปไม่มีที่สิ้นสุด เนื่องจากบุคคลส่วนมากได้รับบทบาทมาและมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทเป็นประจำ

ในการศึกษาคุณภาพชีวิตคู่สมรสไทยของจันเพ็ญ คุปต์กาญจนากุล (2526) ได้ทำการศึกษาตัวแปรด้านความสมานฉันท์ทางบทบาท ความคล้ายคลึงกันของภูมิหลังทางสังคม การเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ซึ่งผลการศึกษาพบว่าความคล้ายคลึงกันของภูมิหลังทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเป็นเพื่อนคู่ชีวิตซึ่งส่งผลไปยังความพึงพอใจหรือคุณภาพชีวิตคู่สมรส ส่วนความสมานฉันท์ทางบทบาท และการเป็นเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสหรือคุณภาพชีวิตคู่

อุบลรัตน์ พิษะนนท์ (2531) พบว่าปัจจัยด้านความสมานฉันท์ทางบทบาท คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา การสนับสนุนจากบุคคลสำคัญมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของคนไทย

สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (2541) พบว่าชีวิตสมรสของบิดามารดา สามีและภรรยามีรายได้เท่ากัน ความแตกต่างกันด้านการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส ส่วนด้านความพึงพอใจเกี่ยวกับความรักความอบอุ่นในชีวิตสมรส ระยะเวลาสมรส อายุแรกสมรส การไม่มีประสบการณ์การย้ายถิ่น ภรรยาทำงานเท่ากับหรือมากกว่าสามี มีความสัมพันธ์ในทางลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดตามทฤษฎีคุณภาพชีวิตคู่สมรสของเลวิส และสเปนเนียร์ (Lewis & Spanier, 1979) โดยศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ ลักษณะความคล้ายคลึงของคู่ สถานะทางเศรษฐกิจ ความสมานฉันท์ทางบทบาท การสนับสนุนทางสังคมแบบอย่างจากบิดามารดา และค่านิยมเกี่ยวกับการสมรส ว่ามีความสัมพันธ์กับมีคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีภาคปกติในมหาวิทยาลัยของรัฐที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส

1. ลักษณะความคล้ายคลึงกันของคู่

ลักษณะความคล้ายคลึงกันของคู่นั้นในทางสังคมวิทยาได้กล่าวไว้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเลือกคู่ที่จะอยู่ด้วยกัน ลักษณะความคล้ายคลึงกันของคู่ที่อยู่ด้วยกันเป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งไม่ได้เป็นสิ่งที่แปลกใหม่ความคล้ายคลึงกันของคู่ในการเลือกคู่สมรสคนส่วนใหญ่จะมีการเลือกคุณลักษณะของคู่ที่มีความสอดคล้องกัน โดยแนวคิดของการเลือกคู่อาจกล่าวได้ 2 แนวคิดด้วยกัน (Wesley, Reuben, Hill & Reiss, 1999) คือ

1.1 คู่ที่มีความคล้ายคลึงกัน (Homogamy) คือแนวคิดที่ชายหญิงมีความโน้มเอียงที่จะรักกันในเพศที่ตรงข้าม ความคล้ายคลึงกันในด้านบุคลิกลักษณะ ทัศนคติ รสนิยม ระดับการศึกษา เชื้อชาติ อาชีพ ศาสนา

1.2 คู่ที่มีความแตกต่างกัน (Heterogamy) ได้แก่การที่ชายหญิงอาจรักใคร่กันโดยไม่มี ความคล้ายคลึงกันกับตนเองเลย คือตรงข้ามกับ Homogamy นั่นเอง

ในการศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะความคล้ายคลึงกันของคู่กับคุณภาพชีวิตคู่นั้น เลวิส และสเปนเนียร์ (Lewis & Spanier, 1979) กล่าวว่า อายุ ระดับการศึกษา ภูมิหลังครอบครัว เดิมของคู่ที่มีความคล้ายคลึงกันย่อมมีคุณภาพชีวิตคู่ที่สูง ซึ่งในคู่ที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสถ้าคู่มิ ความคล้ายคลึงกันพบว่าส่วนใหญ่จะสามารถอยู่ด้วยกันได้นาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บัมพาส และสวีท (Bumpass & Sweet, 1972) ที่พบว่าลักษณะความคล้ายคลึงกันของคู่ในเรื่อง ระดับการศึกษาของคู่ที่มีความแตกต่างกันย่อมทำให้เกิดความแตกต่างกันในระดับของคุณภาพชีวิตคู่ และยังพบว่าอายุของคู่ที่มีความแตกต่างกันมากส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตคู่ที่ต่ำ

แต่ในการศึกษาของ กัญญา แสงสุชาติ (2510) และบุญประครอง ภาณุรัตน์ (2531) กลับพบว่า อายุและระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกันไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่

โดยสรุป จากการศึกษาวิจัยมากมายดังที่กล่าวมานี้ ได้มีการศึกษาถึงผลของระดับ คุณภาพชีวิตคู่ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านความคล้ายคลึงกันของคู่สมรสว่า ถ้าคู่ที่อยู่ด้วยกันมี ความคล้ายคลึงกันในด้าน อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา ภูมิหลังทางครอบครัว ที่คล้ายคลึงกัน ย่อมทำให้คู่นั้นมีคุณภาพชีวิตคู่ที่ดีด้วย กล่าวคือ ส่วนใหญ่พบว่าความคล้ายคลึงกันของคู่สมรสมี ความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ แต่ในการศึกษาคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส ยังไม่มีการสรุปที่ชัดเจน

2. แบบอย่างจากบิดามารดา

บิดามารดาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของบุตร รวมทั้งยังเป็นแบบอย่างด้านบุคลิกและความมั่นคงทางอารมณ์ด้วย การปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความหมายอย่างมากในการเลี้ยงดูบุตร ถ้าครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมบุตรสามารถที่จะรับรู้ได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างทักษะที่ดีในด้านความรัก ความกลัวและการทำงานให้กับบุตร เพราะเด็กเป็นนักเลียนแบบด้วยไม่ว่าพ่อแม่จะสอนหรือไม่ก็ตาม พ่อแม่และครอบครัวจึงต้องเป็นตัวอย่าง เป็นผู้สอน และเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งค่านิยมทางสังคม ซึ่งเลวิส และสเปนเนียร์ (Lewis & Spanier, 1979) กล่าวว่าแบบอย่างจากบิดามารดาที่คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้รับจากครอบครัวก่อนสมรส มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของคู่ที่อยู่ในปัจจุบันด้วย ซึ่งในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แบบอย่างจากบิดามารดา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของบิดามารดา

จากการศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างแบบอย่างจากบิดามารดาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคู่ของบิดามารดากับคุณภาพชีวิตคู่พบว่าแบบอย่างจากบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตคู่ (Lewis & Spanier, 1979) สอดคล้องกับการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (2541) ที่พบว่าชีวิตสมรสของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ในทางลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสและการศึกษาของบัมพาส (Bumpass, 1991) ในการสำรวจครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว (National Survey of Families and Households) (NSFH) ที่พบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีระดับต่ำ ส่งผลต่อแนวโน้มคุณภาพชีวิตคู่ของวัยรุ่นที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสต่ำด้วยและการศึกษาของเอมาโต้ (Amato, 1996) พบว่า คู่สมรสที่มาจากครอบครัวที่ย่ำร้าย หรือครอบครัวแตกแยกจะเป็นคู่สมรสที่มีความไว้มากต่อการมีชีวิตสมรสที่แตกแยกหรือชีวิตสมรสของคนในกลุ่มนี้จะสิ้นสุดในอัตราส่วนที่มากกว่าคู่สมรสที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์และยังพบว่า ประสิทธิภาพการหย่าร้างของบิดามารดา มีผลต่อระดับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส หรือมีคุณภาพชีวิตคู่ที่ต่ำของวัยรุ่นที่อยู่ด้วยกันก่อน

ซึ่งสรุปได้ว่าแบบอย่างของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่สมรส กล่าวคือส่วนใหญ่พบว่าแบบอย่างของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตคู่สมรส แต่ในการศึกษาคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสยังไม่มีสรุปที่ชัดเจน

3. ความสมานฉันท์ทางบทบาท

ความสมานฉันท์ทางบทบาทนั้นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการศึกษาคุณภาพชีวิตคู่ที่อยู่ด้วยกันดังคู่สมรส โดยมีผู้ที่ให้ความหมายของบทบาทไว้หลายแนวความคิด ดังนี้

บาส และไน (Bartz & Nye, 1970 อ้างถึงใน รุจยา ชัชวาลยางกุล, 2541) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง กลุ่มของพฤติกรรมที่แสดงออกตามบรรทัดฐาน และตามความคาดหวังของสังคม ตามสถานภาพของบุคคลนั้น ๆ สถานะภาวะทางสังคมของบุคคลเป็นตัวกำหนดบทบาท หรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกตามบทบาท เช่น บทบาทสามี บทบาทภรรยา บทบาทผู้ชาย บทบาทผู้หญิง ฯลฯ และในขณะเดียวกันบุคคลเดียวอาจแสดงในหลายบทบาท เช่น ต้องแสดง บทบาทเป็นผู้หญิง เป็นภรรยา เป็นแม่ครัว เป็นแม่บ้าน ไปพร้อม ๆ กัน

โทมัส และบิดเดิล (Thomas & Biddle, 1979) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ความคาดหวังของบทบาทในแง่ความคาดหวัง ความมุ่งหมาย ความต้องการ เป็นการอธิบายและประเมินพฤติกรรม บทบาทหรือการปฏิบัติบทบาทของบุคคล

เฟเบอร์ (Faber, 1957 อ้างถึงใน รุจยา ชัชวาลยางกุล, 2541) กล่าวว่า ลักษณะความเหมาะสมในบทบาทที่คู่สมรสมีต่อกัน เป็นการเห็นพ้องต้องกันในด้านความคิดเห็นของกลุ่มสมรส ซึ่งเน้นความสำคัญในเป้าหมายในครอบครัวของกลุ่มสมรส ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อกัน

ฟรายแมน (Friedman, 1986) กล่าวว่า บทบาทที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ พฤติกรรมการแสดงบทบาท ผู้ครองบทบาท บทบาทที่คาดหวัง คู่บทบาท ความสามารถในการแสดงบทบาท

อริสัน (Areson, 1950 อ้างถึงใน รุจยา ชัชวาลยางกุล, 2541) กล่าวว่า ความเหมาะสมในบทบาทมักเป็นบทบาทที่รับผิดชอบในครอบครัว โดยเฉพาะเป็นการแบ่งหน้าที่กันระหว่างสามี ภรรยาในกิจกรรมการดูแลบ้านเรือนเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้คู่มีความเห็นอกเห็นใจกัน พึงพาสัยกัน และกัน ดังนั้นการไม่มีความเหมาะสมในบทบาททำให้ไม่มีความสุขในชีวิตสมรส

ดังนั้นสรุปได้ว่า ความเหมาะสมในบทบาทของคู่ หมายถึง การแสดงออกถึงการยอมรับในข้อตกลงในการกำหนดบทบาทของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงในการอยู่ด้วยกันดังคู่สมรส ในเรื่องสำคัญในครอบครัว โดยวัดได้จากบทบาทการทำงานบ้าน บทบาทการหารายได้ครอบครัว เป็นต้น

ความสมานฉันท์ทางบทบาทมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่จากการศึกษาของทรอนตัน (Thornton, 1992 cited in Goldenberg & Goldenberg, 1996) ที่ได้ทำการศึกษากลุ่มที่ อยู่ด้วยกัน ก่อนสมรสพบว่า การแบ่งหน้าที่กันทำอย่างเหมาะสมในขณะที่อยู่ด้วยกันกับคู่มีผลดีต่อสัมพันธภาพระหว่างคู่ของคู่ที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส และจากการศึกษาของจินเพ็ญ คุปต์กาญจนกุล (2526) บุญประกอบ ภาณุรัตน์ (2531) พบว่าความสมานฉันท์ในบทบาทมีความสัมพันธ์กับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส และการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิษะนนท์ (2531) พบว่าความสมานฉันท์ทางบทบาทมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ เหมือนกับการศึกษาของพิมพ์พรหม สุรนนท์ (2535) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสคือความสมานฉันท์ทางบทบาท ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต

การศึกษาของอุบลรัตน์ พิษะนันท์ (2531) และสมเกียรติ เบญจศาสตร์ (2541) พบว่า 1) บทบาทในชีวิตสมรสที่ต่างกันโดยที่สามีแสดงบทบาทในการประกอบอาชีพและภรรยาแสดงบทบาทในการดูแลครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตสมรส 2) ระดับความเหมือนกันในการประกอบอาชีพการงานระหว่างสามีภรรยา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุร์ (Burr, 1973 อ้างถึงใน อุบลรัตน์ พิษะนันท์, 2531) ที่ได้รวบรวมปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้แก่ ความลงรอยกันทางบทบาท (Role Expectation) และพฤติกรรมบทบาท (Role Behavior) ความสมานฉันท์กับความคาดหวังทางบทบาท มีสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่สมรส

การศึกษาของแมงกัส (Mangus, 1957 อ้างถึงใน อุบลรัตน์ พิษะนันท์, 2531) ได้ชี้ให้เห็นว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีและมีการปรับตัวได้ของชีวิตสมรสนั้น เป็นผลมาจากระดับความคาดหวังทางบทบาทร่วมกันระหว่างคู่สมรสเองและกับบุคคลที่มีความสำคัญและการศึกษาของกาโม (Kamo, 1993 อ้างถึงใน งามดา วนิทานนท์, ดุษฎี โยเหลา, วิลาศลักษณ์ ชั่ววลิต, วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และอุษา ศรีจินดารัตน์, 2545) พบว่าผู้ที่รับรู้ว่าได้ประโยชน์จากการแบ่งภาระงานในครอบครัวมากเท่าใดก็มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากเท่านั้นในชาวอเมริกัน แต่ในกลุ่มของชาวญี่ปุ่นกลับพบว่า การรับรู้ผลประโยชน์จากการแบ่งภาระงานในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส จากการศึกษาของมิลเลอร์ (Miller, 1976 อ้างถึงใน รุจยา ชัชวาลยางกุล, 2541) พบว่า ลักษณะการปรับบทบาทให้เข้ากันได้ ของคู่สมรส มีผลกระทบโดยตรงกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และในการศึกษาของ วูเซิน (Wu Zheng, 1995) พบว่าการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสและการอยู่ด้วยกันหลังสมรส โดยศึกษาในเรื่องบทบาทของคู่สมรส ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีอัตราเสี่ยงสูงในการสลายตัว (หย่าร้าง) โดยมีคุณภาพชีวิตคู่ที่ต่ำ

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ความสมานฉันท์ทางบทบาทเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ ถ้าคู่สมรสที่อยู่ด้วยกันมีการแสดงบทบาทอย่างเหมาะสมย่อมมีคุณภาพชีวิตคู่ที่ดีด้วย แต่ในการศึกษาคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสยังไม่มี การสรุปที่ชัดเจน

- 4. ค่านิยมเกี่ยวกับการสมรส

ค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสเป็นแนวคิดที่ช่วยอธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ได้ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงและให้ความหมายค่านิยมกันอย่างมากมาย ดังนี้

แฟรงเกิล (Frangkel, 1977, pp. 6 อ้างถึงใน นิตยา รุ่งสกลิต, 2544) ให้ความหมายว่า ค่านิยมเป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่สำคัญต่อชีวิต เมื่อบุคคลให้ค่านิยมแก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว แสดงว่าเขายึดถือสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ควรมี ควรทำ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526, หน้า 325) ให้ความเห็นว่า ค่านิยมเป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคล ที่เป็นตัวกำหนด ตัดสิน ชี้นำ ให้บุคคลปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือไม่ถูกต้องก็ได้ กล่าวโดยรวมว่า ค่านิยมเปรียบเสมือนหางเสือที่จะนำเรือไปในทิศทางต่าง ๆ และมีความสำคัญต่อการปฏิบัติของบุคคล

สุพัตรา สุภาพ (2536, หน้า 22) ให้ความหมายว่า ค่านิยมคือ สิ่งที่คนกลุ่มหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่า ควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง

นิตยา รุ่งสกลิต (2544) ให้ความหมายค่านิยมว่า หมายถึงสิ่งใดก็ตามที่บุคคลได้พิจารณาแล้ว เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ และยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน นั่นเอง

สรูป ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อ หรือการแสดงออกถึงทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและยึดถือเป็นแนวทางในการที่จะปฏิบัติเพื่อให้ไปถึงยังเป้าหมายที่ตนหรือกลุ่มของตนเห็นว่าดี

ฟิชเตอร์ (Fichter, 1977 อ้างถึงใน สุนันทา สิริประภาพล, 2545, หน้า 39) ได้อธิบายหน้าที่ที่สำคัญของค่านิยม ดังนี้

1. ค่านิยมเป็นเครื่องมือหรือวิธีการสำหรับการพิจารณาตัดสินให้กับบุคคล ทำให้บุคคลแต่ละคนรู้จักยืนของตนเอง
2. ค่านิยมชักจูงให้บุคคลสนใจเฉพาะในสิ่งที่พึงปรารถนา มีประโยชน์และมีความสำคัญ
3. ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่ช่วยบุคคลในการเลือกประพฤติปฏิบัติให้มีความเหมาะสมตามบทบาทที่ตนมีในสังคม
4. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นตัวคอยควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม กล่าวคือเป็นตัวคอยบังคับให้บุคคลปฏิบัติตามบรรทัดฐาน ช่วยให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกที่ควรและถ้าบุคคลใดประพฤติปฏิบัติตามก็จะได้รับการยกย่องสรรเสริญ
5. ค่านิยมทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นตัวที่ทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่น หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม

เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2540, หน้า 9) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลที่เป็นตัวกำหนด ตัวตัดสิน ชี้นำให้บุคคลปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยแยกบทบาทของค่านิยมเป็น 2 ประการ คือ

1. เป็นมาตรฐานที่นำทางหรือเป็นแนวทางให้บุคคลประพฤติหรือปฏิบัติ ประเมินผลว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี
2. ทำหน้าที่กระตุ้นเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติ ตลอดจนเสริมสร้างทัศนคติ ความสนใจ และความตั้งใจ ซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมนั้น ๆ

ค่านิยมที่เกี่ยวกับการสมรสสรุปได้ว่า ค่านิยมที่เกี่ยวกับการสมรสหมายถึง ความเชื่อหรือความรู้สึที่บุคคลแสดงออกในเรื่องความคาดหวังที่จะแต่งงานในอนาคต คุณสมบัติของกลุ่มสมรส การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมเกี่ยวกับการสมรสของกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสว่าจะเป็นไปได้ในทิศทางใด

ในการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสหรือการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนสมรสนั้น มีทั้งผู้เห็นด้วยหรือยอมรับได้ และมีทั้งผู้ที่ไม่เห็นด้วยหรือยอมรับไม่ได้ ดังนั้นค่านิยมที่เกี่ยวกับการสมรสของกลุ่มที่อยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรสน่าจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตคู่ ซึ่งมีการศึกษาวิจัยพบว่าตามทัศนคติของวัยรุ่นชายไทยชายหญิงควรมีการทดลองมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และชายหญิงที่มีเพศสัมพันธ์กันไม่จำเป็นต้องแต่งงานกันในอนาคต (พัฒน์วิดี เสรินทวัฒน์ และจริยาวัตร คมพยัคฆ์, 2541) จากการศึกษาของสำนักวิจัยเอแบค-เคเอสซีอินเตอร์เนตโพลล์ (เอแบคโพลล์) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญร่วมกับมูลนิธิผู้หญิง (2543) ที่ศึกษาเรื่อง “เพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของเยาวชนไทย” ในกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 14-25 ปี พบว่าเมื่อมีความสัมพันธ์ทางเพศกับแฟนแล้วเลือกที่จะจดทะเบียนสมรสกับคนรักเพียงร้อยละ 20.4 ขณะที่ผู้ไม่เห็นด้วยมีถึงร้อยละ 76.5 และค่านิยมที่เกี่ยวกับความคาดหวังต่อการสมรส ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทย กลุ่มเยาวชนที่ยังไม่แต่งงานนั้น เมื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรสพบว่า เยาวชนในชนบทมีความคาดหวังที่จะแต่งงานสูงกว่าเยาวชนในเมือง และพบว่าเยาวชนชายมีความคาดหวังที่จะสมรสสูงกว่าเยาวชนหญิง

ในการศึกษาของทอมสัน และคอลลีลา (Thomson & Colella, 1992 cited in Goldenberg & Goldenberg, 1996) ที่ศึกษาเรื่องการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส พบว่า ข้อบ่งชี้ในกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีการให้คำมั่นสัญญาที่ต่ำ ซึ่งแสดงออกโดยการไม่ให้ความสำคัญกับการกระทำตามประเพณีการสมรส และความคาดหวังในชีวิตสมรสที่ต่ำของกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีอัตราเสี่ยงต่อการหย่าร้างมากกว่าในกลุ่มที่สมรสอย่างถูกต้อง

แต่จากการศึกษาของอซิน และทอนตัน (Axinn & Thornton, 1992 cited in Goldenberg & Goldenberg, 1996) ที่ได้ทำการศึกษาในกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสพบว่า ในกลุ่มที่อยู่ร่วมกันที่มักจะจบลงด้วยการหย่าร้างโดยส่วนใหญ่มักจะเกิดในคู่ที่มีการทดลองใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันมาก่อน แต่ในการศึกษากลับพบว่ากลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการสมรส กล่าวคือ การที่ยินยอมในการอยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรสก็เพื่อเป้าหมายที่จะสมรสกันในอนาคต

โดยสรุป ส่วนใหญ่พบว่าค่านิยมที่เกี่ยวกับการสมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตคู่ของกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส แต่ก็มีผลงานวิจัยบางส่วนที่พบว่าค่านิยมที่เกี่ยวกับการสมรสมีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตคู่ของกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส จึงยังไม่สามารถสรุปได้ว่า ค่านิยมที่เกี่ยวกับการสมรสมีความสัมพันธ์อย่างไรกับคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส

5. สถานะทางเศรษฐกิจ

สถานะทางเศรษฐกิจนั้นเป็นการบ่งบอกถึงความสามารถในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ซึ่งมีผู้ที่นำทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร (Resources Exchange Theory) มาใช้ในการศึกษาระบบความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสโดย

บลัด และวอลฟ์ (Blood & Wolfe, 1960 อ้างถึงใน สมเกียรติ เบญจศาสตร์, 2541) กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนทรัพยากร ทั้งวัตถุดิบของและเงินตรา จะช่วยสนับสนุนคุณภาพของสัมพันธภาพที่มีต่อกัน

โฟ และโฟ (Fo & Fo, n.d. อ้างถึงใน สมเกียรติ เบญจศาสตร์, 2541) กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนพร้อมกันกับทรัพยากรเชิงจิตวิทยาการให้ของขวัญซึ่งเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ หรือการให้เงินซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าความเป็นสัญลักษณ์มากกว่า แต่การแลกเปลี่ยนดังกล่าว ก็เป็นการแสดงออกซึ่งความรักและหรือความเคารพ และถ้าคู่มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรซึ่งกันและกันมาก ความเป็นไปได้ที่ระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสก็จะสูงตามไปด้วย

สรุปว่า คุณภาพชีวิตสมรสมีความเกี่ยวข้องกับสถานะทางเศรษฐกิจหรือเกิดขึ้นจากความพึงพอใจในการแลกเปลี่ยนทรัพยากรนั้น ๆ เพื่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส สถานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่บ่งบอกถึงสถานะทางการเงิน ความสามารถในการใช้จ่าย รวมถึงแหล่งที่มาของรายได้ที่นำมาใช้จ่ายในครอบครัวซึ่งมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ดังที่มีการศึกษาวิจัยของ บูธ จอห์นสัน และเอ็ดเวิร์ด (Booth, Johnson & Edwards, 1983) พบว่าการขาดแคลนทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คองเกอร์ และคณะ (Conger et al., 1990) พบว่า ปัญหาทางเศรษฐกิจมีผลต่อความคาดหวังต่อการสิ้นสุดของชีวิตสมรสในกลุ่มประชากรเพศชาย และตามการรับรู้ของฝ่ายหญิงพบว่า ปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างคู่ และมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่รวมทั้งคุณภาพชีวิตคู่ด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (2541) ที่พบว่า ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่และความมั่นคงในชีวิตสมรส จากการศึกษาของ กาโม (Kamo, 1993 อ้างถึงใน งามตา วนินทานนท์, คุญทิ โยเหลา, วิลาศลักษณ์ ชั่ววลี, วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และอุษา ศรีจินดารัตน์, 2545) พบว่ารายได้ของสามีชาวญี่ปุ่นมีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสทั้งของสามีและภรรยา ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีคุณภาพชีวิตคู่ของเลวิส และสเปนเนียร์ ที่กล่าวว่า รายได้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส กล่าวคือ คู่ที่มีรายได้ที่ดีกว่าย่อมทำให้คุณภาพชีวิตและความมั่นคงในคู่มิระดับที่สูงขึ้นด้วย

ทอนตัน (Thornton, 1992 cited in Goldenberg & Goldenberg, 1996) ทำการศึกษาแล้วพบว่า ตัวแปรด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อระดับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส

สอดคล้องกับศึกษาของได้ทำการศึกษากลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสพบว่า นอกจากปัญหาความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างในการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสคือปัญหาทางสถานะทางเศรษฐกิจในขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันซึ่งพบว่าถ้าทั้งคู่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดีทำให้คุณภาพชีวิตคู่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบิลสทอก และจีโอจิน่า (Binstock & Georgina, 2001) พบว่า ที่ศึกษาเศรษฐกิจของวัยรุ่นที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส พบว่ามีผลต่อการปรับตัวเพื่อความสัมพันธ์ที่ดีในการอยู่ด้วยกันกับคู่ที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส

แต่ในการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิชะนันท์ (2531) และบุญประครอง ภานุรัตน์ (2531) กลับพบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่และความมั่นคงในชีวิตสมรส

โดยสรุป ส่วนใหญ่พบว่าสถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตคู่สมรส แต่ในการศึกษาคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสยังไม่มี การสรุปที่ชัดเจน

6. การสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมนั้นได้มีการกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมโดยมีผู้ที่ให้ความสำคัญในการศึกษาและให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมไว้ดังนี้

ทอยส์ (Thoits, 1982) การสนับสนุนทางสังคม หมายถึงบุคคลในเครือข่ายสังคมได้รับการช่วยเหลือด้านอารมณ์ สิ่งของ หรือข้อมูล ซึ่งสนับสนุนที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญและตอบสนองต่อความเจ็บป่วยหรือความเครียดได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว

ฮับบาร์ด และคณะ (Habbar et al., 1984) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็น โครงสร้างหลายมิติซึ่งประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารในแง่ดี ทำให้มีความรู้สึกผูกพัน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงแหล่งที่มาด้วย

บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์ (2528, หน้า 171) ได้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่า เป็นสิ่งที่ผู้รับการสนับสนุนได้รับการช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร วัตถุสิ่งของหรือการสนับสนุนด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มคนแล้วมีผลทำให้ผู้รับไปปฏิบัติในทิศทางที่ผู้รับต้องการ หมายถึงการมีสุขภาพอนามัยที่ดี

สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (2541, หน้า 36) ได้ให้ความหมายการสนับสนุนทางสังคมว่า การที่บุคคลในสังคมได้รับการช่วยเหลือประคับประคองจากบุคคลในสังคมในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การได้รับความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม การมีส่วนร่วมในสังคมหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมการได้มีโอกาสเลี้ยงดูบุคคลอื่น การได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการช่วยเหลือทางด้านวัตถุสิ่งของ การเงิน เวลาและแรงงาน เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาทำให้บุคคลสามารถช่วยให้ตนเองบรรลุเป้าหมายที่เขาต้องการ

ดังนั้นสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมหมายถึง การที่บุคคลได้รับการช่วยเหลือจากสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งวัตถุสิ่งของ เงิน เวลา แรงงาน ข้อมูลข่าวสาร เพื่อช่วยให้บุคคลที่ได้รับสามารถช่วยเหลือตนเองให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้

บุคคลในสังคมนั้น ๆ จะเป็นผู้สนับสนุนทางสังคมได้เมื่อผู้นั้นจัดอยู่ในระบบหรือเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มคนนั้น รวมทั้งอยู่ในกลุ่มย่อยของกลุ่มสังคมที่สามารถเชื่อได้ว่าจะให้ การสนับสนุนทางสังคมได้ แหล่งของการสนับสนุนทางสังคมมีความสำคัญกับชนิดและปริมาณ ในการสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับ เนื่องจากชนิดของการสนับสนุนทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปตาม แหล่งที่ให้การสนับสนุนทางสังคมนอกจากนั้นแหล่งสนับสนุนยังสามารถบอกได้ถึงขนาดของ เครือข่ายได้ (Network Size) ซึ่งส่วนใหญ่แหล่งสนับสนุนจะมาจากครอบครัว ญาติ กลุ่มสมรส กลุ่มสังคมในระดับชุมชน เช่นเพื่อน ผู้ร่วมงาน (จริวัตร คมพยัคฆ์, 2534)

ทอยส์ (Thoits, 1982, pp. 147-148) ได้อธิบายถึงการสนับสนุนทางสังคมตามแนวคิด ของแคปแลนไว้ว่า เป็นระดับของความต้องการพื้นฐานทางสังคม (Basic Social Needs) ของ บุคคลซึ่งเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในกลุ่มสังคม และได้แบ่งการสนับสนุนตาม ลักษณะของความจำเป็นพื้นฐานทางสังคมไว้ 5 ชนิดคือ

1. การสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional Support) หมายถึง ข้อมูลที่ทำให้บุคคลที่ ได้รับความรัก และการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งมักจะได้รับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและมีความผูกพันลึกซึ้ง
2. การสนับสนุนทางด้านการยอมรับและเห็นคุณค่า (Esteem Support) หมายถึง ความรู้สึกที่บอกให้ทราบว่า บุคคลนั้นมีคุณค่า บุคคลอื่นยอมรับและเห็นคุณค่านั้นด้วย
3. การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Socially Support or Network) หมายถึง การแสดงออกที่บอกให้ทราบว่า บุคคลนั้นเป็นสมาชิกหรือส่วนหนึ่งของเครือข่ายทาง สังคมและมีความผูกพันซึ่งกันและกัน
4. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Support) หมายถึงการให้คำแนะนำ ในการแก้ไขปัญหา หรือการให้ข้อมูลเป็นกลไกเกี่ยวกับพฤติกรรมและการกระทำของบุคคล
5. การสนับสนุนด้านสิ่งของ (Tangible Support) หมายถึง การให้ความช่วยเหลือใน ด้านสิ่งของ เงินทองหรือบริการ

คอบบ์ (Cobb, 1976, pp. 300-311) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support) คือการให้ความรักและการดูแล เอาใจใส่ซึ่งมักจะได้จากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและมีความผูกพันกันลึกซึ้ง
2. การให้การยอมรับและเห็นคุณค่า (Esteem Support) เป็นข้อมูลที่ช่วยให้บุคคลรู้ว่า ตนเป็นคนที่มีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น

3. การได้มีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Socially Support or Network) เป็นข้อมูลที่ทำให้บุคคลรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

คาห์น (Kahn, 1975, p. 85) แบ่งการสนับสนุนเป็น 3 ชนิด คือ

1. ความผูกพันทางอารมณ์และความคิด (Affection) เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ในทางบวกของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลหนึ่ง ซึ่งแสดงออกในรูปของความผูกพัน การยอมรับการเคารพ หรือด้วยความรัก

2. การยืนยัน และการรับรองพฤติกรรมของกันและกัน (Affirmation) เป็นการแสดงออกถึงการเห็นด้วย การยอมรับในความถูกต้องเหมาะสม ทั้งในการกระทำและความคิดของบุคคล

3. การให้ความช่วยเหลือ (Aid) เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่น โดยการให้สิ่งของหรือการช่วยเหลือโดยตรง การช่วยเหลือเหล่านั้นอาจจะเป็นวัตถุ เงินทอง ข้อมูลข่าวสาร หรือเวลา

สรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือสิ่งของก็ตาม ย่อมมีส่งผลกระทบต่อผู้ที่ได้รับอย่างแน่นอน เพราะร่างกายและจิตใจมีความสัมพันธ์กันไม่สามารถแยกออกจากกันโดยสิ้นเชิงได้ ดังนั้นการสนับสนุนทางสังคมจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาถึงการสนับสนุนทางสังคมพบว่าการสนับสนุนทางสังคมนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่สมรส โดยจากการศึกษาของลูวิส และสเปนเนียร์

(Lewis & Spanier, 1979) ในเรื่องปัจจัยทางการสนับสนุนทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ ซึ่งได้ข้อค้นพบดังนี้

1. การได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและสังคมของภายในบุคคลกับระหว่างบุคคลที่มีการให้ความช่วยเหลือกันย่อมทำให้คุณภาพชีวิตคู่สูงขึ้น

2. การสนับสนุนของบุคคลนัยสำคัญมีผลกระทบทางอารมณ์ต่อบุคคลย่อมส่งผลถึงคุณภาพชีวิตคู่ด้วย

3. การไม่ได้รับการสนับสนุนจากสังคมหรือกลุ่มที่อยู่ร่วมกันมีผลกระทบต่อสุขภาพจิต กล่าวคือถ้าสังคมที่อยู่มีการยอมรับคู่สมรสคู่สมรสมีสุขภาพจิตที่ดีย่อมส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตคู่ที่ดี

และจากการศึกษาของฟิมพอร์น สรนนท์ (2535) ที่ทำการศึกษาดังคุณภาพชีวิตสมรส ในมิติความพึงพอใจในชีวิตสมรสและศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากที่สุดคือการสนับสนุนจากบุคคลนัยสำคัญ และจากการศึกษาของทอนตัน (Thornton, 1992 cited in Goldenberg & Goldenberg, 1996) ที่ได้ทำการศึกษากลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสพบว่า การสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะการรับรู้และการสนับสนุนทางสังคมทั้งทางด้านอารมณ์ ทางเศรษฐกิจ ของบุคคลนัยสำคัญ คือบิดามารดา กลุ่มเพื่อน และสังครอบตัว มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ของกลุ่มที่

อยู่ด้วยกันก่อนสมรส จากการศึกษาของคาโม (Kamo, 1993 อ้างถึงใน งามตา วนิทานนท์, ดุษฎี โยเหลา, วิชาสลักษณ์ ชั่ววลี, วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และอุษา ศรีจินดารัตน์, 2545) ผลการศึกษาพบว่า แหล่งสนับสนุนทางเศรษฐกิจสังคมของสามีอเมริกันไม่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ดังนั้นสรุปได้ว่า การสนับสนุนเป็นสิ่งที่เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตคู่ ซึ่งส่วนใหญ่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตคู่สมรส แต่ในการศึกษาคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสยังไม่มี การสรุปที่ชัดเจน

ในการศึกษาถึงคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส นั้น ได้มีผู้ศึกษาวิจัยกัน อย่างแพร่หลายในต่างประเทศ โดยจากการศึกษาของเวเตอร์ (Vetter, 2001) ที่ได้ศึกษาเรื่องการ อยู่ด้วยกันก่อนสมรส, คุณภาพชีวิตคู่, และอัตราเสี่ยงต่อการหย่าร้าง พบว่ากลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อน สมรสมีอัตราการหย่าร้างที่สูง และมีผู้ที่พยายามศึกษาเพื่อหาคำตอบในการอยู่ด้วยกันแล้ว ไม่ประสบความสำเร็จในการแต่งงานของกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส ซึ่งกลุ่มที่อยู่ด้วยกันกับคู่ โดยไม่แต่งงานมีคุณภาพชีวิตคู่อยู่ในระดับต่ำที่สุด กลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสที่มีอัตราการหย่าร้าง/ การเลิกกับคู่ที่สูงพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส ทอมสัน และคอลเลลล่า (Thomson & Colella, 1992 cited in Goldenberg & Goldenberg, 1996) ได้ประมวลข้อมูลจาก การสำรวจครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวแห่งชาติในปี ค.ศ. 1987-1988 พบว่าคู่ที่อยู่ด้วยกัน ก่อนสมรสมีคุณภาพชีวิตคู่ที่ต่ำ และตัวแปรทางด้านสังคมมีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตคู่ที่ต่ำของคู่ที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส

ดังนั้นผู้ที่อยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรสจึงควรให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตคู่เพื่อความมั่นคง ในชีวิตคู่ต่อไปในอนาคต และจากการศึกษาของบูท และจอห์นสัน (Booth & Johnson, 1988 cited in Goldenberg & Goldenberg, 1996) ได้อธิบายผลการประเมินสิ่งที่มีความสัมพันธ์ในการทำให้คุณภาพ ชีวิตคู่ของการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสต่ำลง โดยพบว่าคู่ที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตคู่ ที่ต่ำ แสดงถึงความไม่มั่นคงในชีวิตคู่ โดยเห็นได้จากอัตราการหย่าร้างที่สูงขึ้น และจากการศึกษา ต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี ยังไม่สามารถอธิบายถึงรูปแบบที่ชัดเจนถึงผลกระทบที่ทำให้เกิดคุณภาพ ชีวิตคู่ที่ต่ำในกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสได้ คุณภาพชีวิตคู่ที่ดีสามารถเป็นตัวที่จะบ่งบอกถึงการ ยับยั้งการหย่าร้าง โดยทำการศึกษาจากการสอบถามทั้งชาย และหญิงที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส

ดีมาริส และแม็กคีเดเลน (DeMaris & MacDonald, 1993) ทำการศึกษาเรื่องการอยู่ด้วยกัน ก่อนสมรสและความไม่มั่นคงในชีวิตคู่ การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต ในการอยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรส และทำการควบคุมภูมิหลังที่มีความแตกต่างกัน โดยทำการศึกษา ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการอยู่ด้วยกันกับคู่ตั้งแต่ครั้งแรกที่อยู่ด้วยกันจนถึง 10 ปี ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยทางทัศนคติของกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส และทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ในกรอบของสังคมมีความสัมพันธ์ในระดับที่ต่ำกับความไม่มั่นคงในชีวิตคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อย่างไรก็ตามรูปแบบการดำเนินชีวิตคู่โดยอยู่ด้วยกันก่อนสมรสยังเป็นที่น่าสนใจและยังดึงดูดให้มีการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสมากขึ้น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กให้ตอบสนองต่อทัศนคติที่เป็นไปตามกฎของสังคมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น จากการศึกษาของสโคเอน (Schoen, 1992) ที่ศึกษาเรื่องครั้งแรกของการสมรสและความมั่นคงของการสมรสโดยศึกษาในผู้หญิงชาวอเมริกัน ในปี ค.ศ. 1928-1957 พบว่าในกลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีคุณภาพชีวิตคู่และการให้คำมั่นสัญญาในระดับที่ต่ำสอดคล้องกับการศึกษาของ ดีมาริสและวานินธาส (DeMaris & Vaninadha, 1992) ที่ศึกษาการอยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรส จำนวน 3,300 คน ศึกษาในประเทศสวีเดนพบว่าในการอยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรส มีอัตราเสี่ยงสูงต่อการสลายตัวของคู่โดยการเลิกร้างกัน วู เซิน (Wu Zheng, 1995) ได้ทำการศึกษาถึงการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสและการอยู่ด้วยกันหลังสมรส ในรูปแบบของครอบครัว พบว่ากลุ่มที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสมีอัตราเสี่ยงสูงในการสลายตัว(หย่าร้าง)มากกว่ากลุ่มที่สมรสอย่างถูกต้อง ซึ่ง บรินนอม (Brennom, 2001) ได้ศึกษาประสบการณ์ความสัมพันธ์จากครอบครัวเดิม เศรษฐกิจ และค่านิยมเกี่ยวกับการสมรสของวัยรุ่นที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส ที่มีผลต่อการปรับตัวเพื่อความสัมพันธ์ที่ดีในการอยู่ด้วยกันกับคู่ที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสโดยพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยมาจากแนวคิดของเลวิสและสเปนเนียร์ (Lewis & Spanier, 1979, p. 268) ซึ่งกล่าวว่าคุณภาพชีวิตคู่ที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่อไปนี้ ลักษณะความคล้ายคลึงของคู่ สถานะทางเศรษฐกิจ ความสมานฉันท์ทางบทบาทการสนับสนุนทางสังคม แบบอย่างจากบิดามารดา และค่านิยมเกี่ยวกับการสมรส โดยประเมินคุณภาพชีวิตคู่ด้วยค่าต่อเนื่องจากระดับสูงไปต่ำ ซึ่งประกอบด้วยการปรับตัวระหว่างคู่และความสัมพันธ์ระหว่างคู่ ในพฤติกรรมของการอยู่ด้วยกันก่อนสมรสของครอบครัวในรูปแบบใหม่ในกลุ่มนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรสที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทยโดยผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันก่อนสมรส ศึกษาลักษณะความคล้ายคลึงกันของคู่ สถานะทางเศรษฐกิจ แบบอย่างจากบิดามารดา การสนับสนุนทางสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับการสมรส ความสมานฉันท์ทางบทบาท และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคู่ของนักศึกษาที่อยู่ด้วยกันกับคู่ก่อนสมรส